

Економски програм 2020 - 2024

Поштоване
суграђанке и суграђани,

пред Вама се налази Програм *Стабилна породица - Сигурна будућност*, који садржи мјере и циљеве којима у следеће четири године желимо заједно са Вама унаприједити Брчко дистрикт.

Као партијска организација у току протекле двије деценије, прошли смо све фазе које једна политичка странка може да прође. Било је то вријеме, гдје смо кроз различите генерације политичара стасавали и калили се на узбурканој политичкој сцени Брчко дистрикта и то кроз све форме и улоге које политичке утакмице могу донијети.

Били смо парламентарна странка у прелазној Скупштини Брчко дистрикта, дуго година ванпарламентарна политичка странка, дио концентрационе извршне и законодавне власти, опозициона парламентарна странка, а затим смо постали дио парламентарне већине и извршне власти Брчко дистрикта. Једноставно речено, то је био трновит пут. Пут пун успона и падова, лаких и тешких тренутака са много политичких изазова на које су се морали давати јасни одговори.

Мијењали су се људи, околности и наше улоге, али се никада нису мијењали наши програмски циљеви и оно за шта смо се борили. А непрестано смо се борили за стварање услова за бољи живот, за развијенију привреду и економију, за владавину права и праведније друштво, за равноправност српског народа у Брчко дистрикту, али никада науштрб других.

Наша визија подразумјева просперитетан и развојни Брчко дистрикт, који функционише на начелима достојанства, праведности и једнакости, са новим радним мјестима и сталним улагањима у највеће богатство - стабилну породицу. Стабилна породица је основни дио јаког и стабилног друштва, а јако и стабилно друштво је услов за просперитетан и развојни Брчко дистрикт.

Увјерен сам да ће наша јасна визија и квалитетне политике садржане у Програму *Стабилна породица - Сигурна будућност* придобити Ваше повјерење и да ће након 15. новембра 2020. године Партија демократског прогреса заједно с партнерима, предводити Брчко дистрикт у остварењу нових циљева.

Синиша Голубић

Предсједник Партије демократског прогреса Брчко

Садржај

- 03** Уводна ријеч
- 06** образовање
- 08** Култура
- 11** Здравство
- 14** Социјална заштита
- 16** Јавна управа
- 18** Инфраструктура
- 21** Пољопривреда
- 23** Економски и привредни развој
- 25** Информационо друштво
- 27** Отворени дистрикт - Cloud district

01 **Образовање**

Стварајмо послове будућности

Васпитно-образовни систем представља најзначајнију карику опстанка, раста и развоја сваке друштвене заједнице, као и незаобилазни услов грађења успјешне будућности.

Акцент стављамо на осигурање квалитетног, приступачног и безбједног система образовања на свим нивоима. То је једини пут ка изградњи савременог, сигурног и просперитетног друштва.

• **Осигурање квалитетног предшколског збрињавања и образовања за сву дјецу**

У области предшколског образовања и васпитања Партија демократског прогреса ће настојати да се значајно повећа проценат уписа дјеце у предшколске установе (вртиће и јаслице) и борити се да предшколско образовање буде што јефтиније, а у перспективи и потпуно бесплатно. Недопустиво је да велики проценат малишана остаје на листама чекања, те да им се на тај начин ускраћује право да постану дио васпитно-образовног система. Такође, то оставља далекосежне посљедице на привредно-економски раст и развој друштвене заједнице (родитељи-радници оптерећени бригом око изналагања алтернативних рјешења за збрињавање дјеце), а и негативно се одражава на сам наталитет заједнице. Стога, ПДП акценат ставља на саме темеље друштва – на дјецу – на будућност. Неопходно је проширити постојеће капацитете за смјештај, боравак и васпитање дјеце предшколског узраста (укључујући и приградска насеља), повећати број стручног кадра за реализацију предвиђених мјера, те инсистирати на снижавању цијена односно збрињавања најмлађе популације, уз настојање да, у перспективи, оно постане бесплатно и загарантовано, а све с циљем ефикасније пронаталитетне политике и квалитетнијег васпитно-образовног система.

• **Унапређење основног образовања уз укључивање друштвене заједнице и ваннаставних активности најмлађих основаца**

ПДП ће се залагати за адекватнију политику набавке уџбеника, приручника и другог дидактичког материјала. Такође, приоритет ће бити да се измјенама и допунама Закона о образовању у основним и средњим школама омогући организовање продуженог боравака за дјецу из прве тријаде. Укључивањем друштвене заједнице у рјешавање проблема око збрињавања најмлађих ђака, Брчко ће постати град за породицу, који цијени и разумије потребе младих родитеља, те на тај начин улаже у будућност. Подржавањем основне ћелије друштва – породице, ПДП ће настојати да задржи и привуче живот у Брчко, без кога ни једна друштвена заједница не може опстати.

Успоставићемо систем у коме се вреднује знање и способност. Свако треба да ради оно у чему је најбољи. Нова политика која ће дати разлог младима да остану у Брчком.

• **Рационализација и осавременавање наставних планова и програма у основном и средњем образовању, као и предузимање конкретнијих акција у области високог образовања**

Партија демократског прогреса ће инсистирати на строгој ревизији наставних планова и програма основног и средњошколског образовања. Рационализацијом наставног садржаја основног образовања, поред квалитативног доприноса, значајно би се умањиле и тежине ђачких торби што најмлађима узрокује здравствене проблеме. С друге стране, у средњим школама са дефинисаним усмјерењем акценат би се ставио на стручне предмете, у смислу јачања практичног дијела наставе, а редуковања садржаја заједничких – општих предмета. На тај начин добили бисмо обучене младе људе са конкретним знањем из одређених области, способне да допринесу развоју друштвене заједнице кроз ширење и јачање различитих сегмената привредних активности, те вратили неоправдано деградирани значај средњошколским дипломама.

У области високог образовања потребно је радити на конкретнијим корацима за употпуњавање образовног система Брчко дистрикта у складу са различитим нивоима образовања, кроз дефинисање јасних и изричитих критеријума оснивања и рада високошколских институција. Подршка оснивању јавног Универзитета, као и увођење реда у оснивању и раду свих универзитета и факултета мора бити приоритет. Такође, неопходно је успоставити сарадњу са престижним европским универзитетима, те усвајати и користити њихова искуства и стандарде у циљу осигурања максималне проходности студената и валидности домаћих диплома.

• **Јавни фонд за стипендирање и кредитирање ученика и студената**

ПДП ће се залагати за формирање Фонда за стипендирање и кредитирање ученика средњих школа и студената на свим нивоима високошколског образовања, посебно оних из материјално-финансијских угрожених породица, затим одличних ученика и студената, те студената који се школују за дефицитарна занимања. Због тога ПДП сматра да је формирање Фонда неопходно и да се исти може формирати, укључујући неопходну легислативу, у року од годину дана, а његово пуњење ће бити перманентна дужност и активност надлежних органа. Тиме ће се обезбиједити да значајан проценат свршених основаца настави своје школовање, као и да се значајно повећа упис студената на високошколске институције, на сва три циклуса студија. Такође, неопходно је да руководиоци Фонда прате напредовање сваког стипендисте и корисника кредита, те да у сарадњи са локалном Владом раде на обезбјеђивању запослења најуспјешнијима.

• **Елиминација насиља у образовним установама**

У подизању квалитета образовног система безбједност ученика и запослених у образовним установама представља незаобилазну компоненту. Зато ће ПДП енергично инсистирати на доношењу потребних прописа с циљем елиминације или значајнијег смањења насиља у образовним установама, нарочито тзв. вршњачког насиља, али и насиља над дјецом и дјеце над наставним особљем путем измјене законске регулативе и враћања ауторитета учитељима, наставницима и професорима у основним и средњим школама. Ово мора бити добро осмишљена и синхронизована активност више одјељења, стручних служби, савјета родитеља, савјета ученика и невладиних организација.

Осигурајмо квалитетан, приступачан и безбједан систем образовања да бисмо имали јако, образовано, успјешно и просперитетно друштво!

02 Култура

Култури и умјетности вратићемо мјеста која им припадају

Стратегија Партије демократског прогреса у области културе усмјерена је у више праваца, са реално спроводивим циљевима.

Мјере које је неопходно спровести обухватају следеће активности:

• Доношење законске регулативе и устројавање потребних институција

Како у Дистрикту још увијек није донесен, нити стављен у законску процедуру ниједан закон из области културе, тако се нико у Брчком заправо не бави културном дјелатношћу по законима струке, него дјелатници у култури функционишу као Владино службеници, односно референти.

ПДП ће се залагати за доношење потребних закона који ће омогућити да се култура институционализује, а да институција функционише на начин разумљив сличним институцијама у окружењу. Рјешење видимо у центру за културу, са сценским и ликовним умјетностима, библиотеком и центром за информисање. Овакав центар би започео свој нови вијек са властитим буџетом, програмским савјетом и планираним програмима који би били добро рекламирани и посјећени.

• Неопходан стручни кадар

Јачање институција у култури, осим доношењем закона, постиже се и запошљавањем или ангажовањем стручног кадра који ће давати стручно знање из свих области у култури и тако подизати ниво културне свијести неопходне сваком човјеку.

У Брчко дистрикту нарочито је важно:

- укључити стручњаке у област аматеризма и
- запошљавати или ангажовати домаћи врхунски кадар за области за које стручњаци постоје јер брчанске кадрове препознају у другим срединама, док Брчко не налази начина да искористи властите кадровске потенцијале.

• Пропагирање позитивне културне свијести

Културну свијест подижу и шире институције, удружења и појединци, првенствено кроз организовање разних културних догађаја у које треба укључити што већи број дјеце и омладине и на тај начин развијати васпитни, културни и образовни пут и усмјеравати младе кроз културну сферу свих дешавања са којима они имају додира.

С друге стране не треба занемарити старије грађане, ни у селу ни у граду, који су носиоци и преносиоци културног наслеђа. Потребно је омогућити да се њихова знања снимају, архивирају и презентују како би била видљива и употребљива за област културног или сеоског туризма.

• Аматеризам – ентузијазам и искорак ка умјетности

Као тренутно доминантна област у култури локалне заједнице, аматеризам се развија стихијски и без квалитетних резултата, те је нарочито важно укључити стручњаке који ће дати потребне смјернице.

Културни аматеризам обухвата највећи дио младе популације, али иако се улажу огромна средства у ту област, Брчко дистрикт нема репрезентативне програме који се базирају на културном наслеђу краја, него се финансира популаризовање нетачне и ничим оправдане слике наслеђа других крајева, па и других држава. Занемаривање својих коријена и свог традиционалног идентитета (све уз подршку буџета) ствара лажне стручњаке и њихово погубно дјеловање у култури у сваком смислу, што за резултат има велику отуђеност културне свијести од

човјека, а друштво у којем живимо због тога понире без борбе да ишта промијени и допринесе бољем сутра у култури уопште.

Позоришна дјелатност мора бити заступљенија међу младима на начин да се омогући много сврсисходније дјеловање оних који у том смислу могу пружити стручну помоћ, као и оних који желе да позоришна сцена буде њихов живот, односно професија.

Повезаност у дјеловању институција културе и свих релевантних културних субјеката, доводи до свеукупног побољшања и на томе се мора озбиљно радити и пружити свака подршка у остварењу планова у културном стваралаштву, посебно аматеризму јер је ту зачетак културног дјеловања сваког појединца.

• **Културна политика Партије демократског прогреса подразумијева и:**

- Инсистирање на статутарној и законској употреби ћирилице у свакој прилици, на сваком мјесту и на сваки начин.
- Издавање буџетских средстава за културу према процијењеним потребама Брчко дистрикта, при чему би се више пажње обратило на производњу културних дјела него на куповину истих.
- Организовање семинара и адекватних предавача на тему – обезбјеђење средстава за културу из фондова Европске уније.
- Увођење у основне школе предмета „Културно наслеђе и традиција“ који ће се изучавати најмање четири године.
- Озбиљнији рад на заштити културних добара, прије свега доношењем закона о културним добрима.

Знање имамо, само га треба усмјерити.

• **Културни потенцијали Брчко дистрикта и њихова (не)искоришћеност**

Отако је 1993. године постала чланица Унеска, Босна и Херцеговина је ратификовала низ нормативних инструмената ове организације, укључујући и оне који се у ужем смислу односе на културу. Међутим, и даље остаје питање њихове практичне примјене. За област културног наслеђа, међу тим документима, посебно мјесто заузимају конвенције.

Конвенцију о заштити нематеријалног културног наслеђа (усвојена 2003. године, ступила на снагу 2006. године), Босна и Херцеговина је ратификовала 23. фебруара 2009. године. Нематеријално културно наслеђе (НКН) се испољава у домену: усмене традиције и изражавања, укључујући и језик као покретач нематеријалног културног наслеђа; умјетности извођења, друштвених пракси, ритуала и свечаних догађаја; знања и пракси везаних за универзум и традиционалних заната. У фокусу интересовања је искључиво „жива традиција“, дакле, културне праксе које су још увијек присутне у животу локалних заједница. За имплементацију ове конвенције задужена су ентитетска министарства за културу, а за упис на Унескове листе Државна Комисија за сарадњу БиХ са Унеском. Са подручја Брчко дистрикта БиХ не налазе се елементи НКН ни на једној од двије националне листе које се воде у Центру за нематеријално културно наслеђе Републике Српске или у Федерацији БиХ, нити Брчко дистрикт БиХ има своју листу НКН.

Тако културно наслеђе Брчко дистрикта које је разнолико, богато и слојевито и заступљено у свим доменима које Конвенција предвиђа, остаје неправедно скрајнуто, занемарено и неискоришћено за добробит становништва Дистрикта, без могућности да икад иједан елемент НКН буде кандидован за Унескову листу нематеријалног културног наслеђа човјечанства.

• **Предуслови за позиционирање Брчко дистрикта као живе културне средине**

Брчко дистрикт нема ниједан закон из културе, па тако и НКН остаје законски нерегулисано, што је прва мјера заштите. ПДП ће инсистирати на доношењу Закона о културним добрима или Закона о музејској дјелатности који би обухватио чланове који се односе на нематеријално културно наслеђе што би омогућило спровођење

Конвенције. Сљедећи корак је формирање Центра за нематеријално културно наслеђе што подразумева вођење регистра НКН и малог пратећег архива НКН. Циљ ове акције је идентификовање, инвентарисање, евидентирање и популаризовање елемената нематеријалног културног наслеђа и њихово даље пласирање на Унескове листе, чиме би били препознати као културни брендови, а затим и туристичке атракције у области локалне културе. Брчко дистрикт би требало да установи стални годишњи календар културних збивања на основу препоруке Савјета за културу у којем би били независни компетентни стручњаци из различитих области културе (сценска, продукцијска, издавачка, културно наслеђе) и издвоји средства на основу категоризације културних субјеката који су носиоци таквих културних дешавања као и посебних препорука које би дао Савјет. Желимо да подршком и промоцијом оваквих културних производа Брчко дистрикт позиционирамо и промовишемо као мјесто креативности, повезивања и добре енергије. Неопходно је направити Регистар дјелатника у култури Брчко дистрикта како би се стекао увид у богатство кадрова, стваралаца и умјетника којима Дистрикт располаже што би и самом Одјељењу умногоме олакшало сарадњу са домаћим кадровима, а што би на крају допринијело подизању културе уопште на један завидан ниво.

Такође, треба подржати и конкретне буџетске, инфраструктурне и остале логистичке активности како би Брчко коначно добило позоришну дворану и модеран биоскоп. Дубоко свјесни чињенице да се Брчко сусреће са бројним проблемима који имају конкретне посљедице по елементарну егзистенцију грађана, ипак сматрамо да је свеукупан напредак једне заједнице немогућ без афирмације духа и лијепих умјетности. ПДП је спреман на својеврсну врсту политичког ризика како би ова генерација политичара и Брчко дистрикт креирали нешто што се у нашем граду одавно прижељкује, а што Дистрикт заслужује.

Подржаћемо неке од етаблираних и успјешних музичких фестивала, попут Колорфеста који су постали бренд Брчког. Такође, желимо да помогнемо развој нових музичких фестивала који ће промовисати умјетничку, традиционалну, рок и поп музику. Желимо да Брчко и даље има Сусрете позоришта као репрезентативну и традиционалну манифестацију која има своју вјерну и бројну публику у региону.

Желимо да афирмишемо процес демократизације, демонополизације и децентрализације у култури, културном стваралаштву, иновацијским приступима, културној разноликости и потенцирање важности нових технологија у стваралаштву и комуникацији. Радићемо активно на оснаживању независне културне и креативне сцене и њихове важности. Брчко би требало да добије културну мапу на којој ће бити назначене локације и термини одржавања свих културних манифестација, која би била доступна и у форми апликације на мобилним уређајима.

Као и други градови који воде рачуна о култури и Брчко дистрикт и ПДП жели кроз афирмацију креативних индустрија да повеже креативце и умјетнике из нашег града, земље, регије и цијелог свијета и да им наш град понудимо као отворену умјетничко-културну платформу спремну за афирмацију њихових идеја и пројеката. Искуства других средина показују да је такве људе најлакше пронаћи у музици, позоришту, филму, култури и умјетности уопште. И зато кад културу и умјетност постављамо као једно од централних мјеста нашег програма, то не чинимо зато јер у програму политичке партије по дифолту треба да буде резервисано мјесто и за културу. Не, идеја није да будемо политички коректни и да пратимо формиране шаблоне, него да подстичемо нове и подсјећамо на већ жељене идеје.

03 Здравство

Модерно здравство

Здравствени систем је најзначајнији, али и најскупљи ресурс сваке друштвене заједнице. Ипак, најскупљи је када не обезбјеђује квалитетну здравствену заштиту. Улагање у здравствену заштиту грађана је улагање у будућност које доноси вишеструко веће користи од износа улагања. „Боље спријечити, него лијечити“ и „Здравље није све, али без здравља све је ништа“, добро су познате изреке које на најбољи начин изражавају став народа према здрављу.

Опште је увјерење да постојећим стањем у сектору здравства у Брчко дистрикту, нису задовољни ни пацијенти, а ни запослени.

Пацијенти нису задовољни јер сматрају да им кориштење здравствених услуга треба бити приступачније, да медицинско особље треба бити љубазније и сусретљивије, да им комфор у погледу простора у којем се лијече треба бити угоднији, да им нове методе лијечења требају бити приступачније, а високоспецијализоване здравствене услуге омогућене у Брчком и да због тога не морају ићи на лијечење у друге центре, да на пружање здравствених услуга не треба дуго да чекају. Цијене лијекова и ортопедских помагла требају бити ниже, а мања партиципација за кориштење неких врста медицинских услуга итд.

Запослени у јавном сектору здравства нису задовољни својим статусом у односу на друге професије у Брчко дистрикту, условима у којим раде, у погледу опреме коју свакодневно користе и комфора на радном мјесту. Очекују веће могућности стручног усавршавања, да буду растерећени у погледу извјесније будућности, да не морају стално размишљати о томе да ли да оду на рад у земље Европске Уније, да би имали сигурнију старост или да остану и брину о томе да ли ће имати редовне плате и да ли ће и како моћи да живе од премалих и потуно неизвјесних пензија?

Запослени у приватном сектору здравства нису задовољни, јер сматрају да немају равноправан третман са јавним сектором, у погледу права пацијента да сам бира гдје ће користити здравствену заштиту, а да то буде плаћено на терет здравственог осигурања. Очекују да им се омогући да могу склапати уговоре са Фондом здравственог осигурања под истим условима као и јавни сектор, да могу бити изабрани за породичне докторе, да као породични доктори могу писати упутнице и рецепте, да могу пружати специјалистичке услуге на терет здравственог осигурања итд.

Скратићемо листе чекања.

• Градња и обнова објеката, модернизација опреме – рационализацијом трошкова до нових улагања

Издавања за капиталне набавке медицинске опреме последњих година су била недовољна, а потребе су далеко веће и износе минимално четири милиона марака годишње, само да би се задржао постојећи ниво опремљености. Опрема коју користи јавни сектор здравства је потпуно амортизована и технолошки застарела, те са таквом опремом није могуће уводити савремене методе лијечења.

Зграда болнице, која је изграђена прије четрдесет година, последњи је иоле значајан објекат намјенски планиран и грађен за потребе здравства. Простор у којем се лијече грађани Брчко дистрикта је углавном застарио, те је стога и нефункционалан. Нужна је иградња нових објеката за гинекологију и породилиште, нови дијагностички центар, нове просторе у примарној здравственој заштити за педијатрију и школски диспанзер, за хитну службу, а и сви други простори би морали да се хитно реконструишу како би били савременији и комформнији, нарочито за малу дјецу и старе људе.

Због малог броја запослених и ниских плата, средства од доприноса за здравство не обезбјеђују ни

половину од укупних потреба здравственог сектора у Брчко дистрикту. И тако мала средства врло се нерационално троше. Трошкови лијекова са есенцијалне листе, лијечења у установама изван Брчко дистрикта, бројних дијагностичких услуга, много су већи него у остатку БиХ.

Ипак, поред већих трошкова, грађани Брчко дистрикта немају бољу здравствену заштиту од грађана Бијељине или Тузле. Средства не треба да буду лимитирајући фактор у здравственој заштити, али тако скуп и ограничен ресурс мора много рационалније да се планира и троши.

Посебно тежак ударац здравственом систему Брчко дистрикта задат је губитком преко петнаест милиона конвертибилних марака депонованих код Бобар банке. Та средства нису намјенски кориштена, јер умјесто да буду уложена у циљу унапређења здравственог система кроз набавку нове опреме или увођење нових метода лијечења, та средства су орочавана ради стицања прихода од камата, што није њихова намјена. За наведени износ, могла се набавити скоро сва значајнија опрема за Болницу.

Јачаћемо здравствени систем. Изградимо нове и реконструисати постојеће објекте. Формираћемо Завод за хитну помоћ. Здравство једнако доступно свим грађанима.

• Солидаран здравствени систем једнако доступан свим грађанима

Бољим управљањем, са постојећим ресурсима, могуће је значајно унаприједити коришћење здравствених услуга. Пацијентима се мора посветити довољна пажња, поштовање и разумијевање за њихове тешкоће у лијечењу. Стално усавршавање знања, усвајање нових метода лијечења и љубазан однос према сваком пацијенту, обавеза је свих здравствених радника. Рад амбуланти треба организовати тако да пацијенти брже и лакше, са што мање чекања могу доћи до љекара. Тешко болесна лица треба да имају приступ лијечењу без чекања.

Здравствени радници треба да буду мотивисани за одговоран рад и резултате у лијечењу пацијената. Могућности стручног усавршавања требају бити приступачнији, а услови рада комформнији. Не смије постојати неизвјесност у погледу финансирања сектора здравства у дужем периоду. Ако људи нису сигурни да ли ће у догледној будућности имати пристојне и редовне плате, неће бити мотивисани да остану и своју будућност граде овдје, него ће тражити прилику за одлазак у иностранство.

Хитно набавити нову медицинску опрему у великом обиму, за потребе јавног сектора здравства. Набавка се мора реализовати одмах, у наредној години или двије. У том циљу потребно је обезбиједити средства у довољном износу да се може обновити сва значајнија опрема у Болници и Дому здравља и тако отклонити последице дугогодишњег недовољног улагања у набавке медицинске опреме. Без набавке нове опреме, није могуће очувати ни постојећи ниво здравствених услуга, а камоли уводити новије, ефикасније, по пацијенте угодније, безболније, а по друштвену заједницу економски исплативије методе и технике лијечења.

Бољом опремом и довођењем угледних стручњака из области високо диференциране здравствене заштите, омогућити грађанима Брчко дистрикта и насложеније медицинске третмане доступне у Брчком. Тиме би се унаприједио квалитет и ниво здравствене заштите у Брчком, наши љекари добили прилику за стручно усавршавање и освајање нових метода лијечења, а пацијенти лакши приступ врло високом нивоу лијечења, у близини породице.

Јавни и приватни сектор треба да буду изједначени у погледу могућности коришћења здравствене заштите од стране пацијената, под истим условима у погледу кадра, опреме, простора и цијена. Пацијентима треба омогућити да бирају између љекара специјалиста у јавном и приватном сектору и да им те услуге буду финансиране од стране Фонда здравственог осигурања тамо гдје постоји специјалистичка амбуланта, стално запослен љекар специјалиста и пратеће особље, опрема и простор, по једнаким цијенама.

Потребно је у наредних четири године планирати и изградити неколико нових објеката за потребе здравства. Проширити постојеће капацитете Болнице, изградити нови објекат за потребе гинекологије и породилишта, нови објекат дијагностичког центра, нови објекат за проширење Дома здравља и нови објекат Хитне

службе. Без улагања у нове објекте, није могуће поправити ниво пружања услуга, комфор боравка пацијената, нити услове рада за запослене.

За потребе здравствених објеката обезбиједити пратећу енергетски ефикасну и еколошки прихватљиву инфраструктуру у погледу сигурног снабдијевања струјом, водом, изворима топлотне енергије и хлађења, ефикасним збрињавањем медицинског и комуналног отпада. Изградити приступне путеве и паркинге за пацијенте и запослене, омогућити лако саобраћање ради превоза пацијената, снабдијевања и противпожарне заштите. Уредити да простор око здравствених објеката, круг Болнице и Дома здравља, буде пријатан пејзаж, пун зеленила, цвијећа, дрвећа и хлада за оне који у њему бораве.

Формирати самосталну јавну здравствену установу апотека, како би се омогућило сигурније и јефтиније снабдијевање грађана лијековима. У том циљу треба донијети закон о апотекарској дјелатности у Брчко дистрикту, што би био први услов за формирање јавне здравствене установе Апотека.

Финансирање здравственог сектора мора бити у већем обиму, извјесно, стабилно и одговорно, без расипања и неодговорног трошења. Унапређењем пословног окружења, повећаним бројем запослених, већим платама, додатним видовима осигурања, мотивацијом и надзирањем послодаваца да уплаћују доприносе, убирати већа средства из доприноса за здравствено осигурање. Не смије се дозволити неодговорно трошење, а поготову ненамјенско кориштење средстава која су намијењена за финансирање здравствене заштите. Евентуални вишкови и слободна средства требају без одлагања да се улажу у развој здравствених капацитета, набавку нове опреме и изградњу објеката.

Недостајућа средства обезбиједити у виду субвенција из Буџета Брчко дистрикта. Као одговорни људи, морамо бити свјесни да улагање у здравство значајно доприноси сигурности и квалитету наших живота и извјеснијој будућности за нашу дјецу.

04 Социјална заштита

Заштита социјално најугроженијих лица

Квалитетна и уређена социјална заштита становништа, један је од предуслова здраве и позитивне средине и развијене друштвене заједнице.

Пододјељење за социјалну заштиту се налази под окриљем Одјељења за здравство и остале услуге и као такво не представља најбољи начин организовања. Један од основних програмских циљева Партије демократског прогреса у области социјалне заштите је формирање Центра за социјални рад као самосталне јавне установе, јер смо сигурни да као такав организациони облик може боље одговорити потреба становништва и свим изазовима у времену пред нама.

• Мјере социјалне заштите

Превенција конгениталних аномалија дјече као и рад са породицама које имају дјecu са посебним потребама, мора се континуирано спроводити. У оквиру Пододјељења ради комисија за разврставање дјече и омладине са посебним потребама која се бави категоризацијом истих, али њен даљњи рад ту и престаје. У пракси брига о њима остаје на службеницима који им на крају постају главна подршка.

Потребно је покренути реализацију пројеката у вези са дјецом и омладином са потешкоћама у развоју, проблемима у понашању. Нпр. Сарајево има школе за средње образовање дјече са посебним потребама у којима је у оквиру цијелог дана обезбјеђен и боравак, а што је од великог значаја за људе који раде. Бањалука има дом за дјecu са проблематичним понашањем, а Брчко има само један разред основног образовања, што је за ову категорију недовољно.

Повећаћемо накнаде нашим мајкама, субвенционисати боравак дјече у вртићима и увести накнаду за незапослене родитеље. Рјешаваћемо стамбене потребе младих брачних парова помоћу конкретних мјера.

• Квалитетнија брига за старије и немоћне и институционална сарадња

Приоритетни значај има и смјештај лица односно обезбјеђење стамбеног простора који се породицама или појединцима у стању социјалне потребе додјељује, у виду алтернативног смјештаја, хуманитарних станова као и додјеле приватних социјалних стамбених јединица.

Важно је организовати и коришћење услуга организоване прехране (јавне кухиње) на начин да исту не примају искључиво корисници социјалних помоћи, него и све остале категорије становништва које се налазе у стању социјалне потребе (пензионери који су већ угрожена категорија становништва по висини примања, све породице дјече са посебним потребама, болесна лица). У склопу ове реализације, потребно је као и у Републици Српској и Федерацији БиХ, отворати и социјалне трговине за наведене категорије становништва, чији производи би били истима приступачни по цијенама и квалитету.

Појачати сарадњу са Фондом здравственог осигурања и Здравственим центром Брчко дистрикта, везано за одређивање есенцијалне листе лијекова, патронажних услуга за заштиту корисника, осигурање неосигураних лица, врстама обољења на основу којих се утврђује способност или неспособност за рад лица која траже разне облике социјалних давања, категорисање истих, ангажовање спољњих сарадника из домена медицинске струке итд.

Наравно потребно је системски анализирати и побољшати законске и подзаконске акте, како би се све

наведено правилно, ефикасно и рационално спроводило.

Радити на смјерницама за израду социјалних политика на начин да се постојећи систем модернизује, не само у погледу корисника услуга и бриге о њима, него и кадра који у њима ради. У смислу да постоје услови за рад у наведеној институцији, тако да сваки радник има довољан простор и услове за рад приликом обављања савјетодавног и стручног рада.

Раздвојити надлежности рада у смислу да се сваки радник унутар Пододјелења бави струком, да се економски дио посла који обављају стручни радници врати у надлежност радницима економске струке.

Обезбједити техничку опрему који ће олакшати рад, посебно за надоградњу постојећих база података везаних за кориснике услуга Пододјелења за социјалну заштиту.

Базе података се морају редовно ажурирати обзиром да се економска ситуација свакодневно мијења, те се на тај начин врши увид у подјелу средстава као и њихово праћење.

У оквиру политика константно спроводити мјере од рођења дјете, учешћа у васпитању дјете и омладине, формирања породица до бриге о старим особама и њиховој имовини, примањима итд.

05 Јавна управа

Брже и јефтиније јавне услуге, без административних препрека

Само брза, транспарентна, добро организована, једноставна и резултатима усмјерена јавна управа може бити сервис грађанима. Кључно је да сви схватимо да јавна управа није самој себи разлог постојања, него да је она сервис грађана. Према политичко-вриједносној концепцији ПДП-а једини носиоци суверенитета су сами грађани и све мора бити подређено њима, па тако и јавна управа.

• Модернизација јавне управе (е-управа)

Јавна управа мора да постане партнер свим грађанима и предузетницима Брчко дистрикта. Умјесто досадашње улоге и позиције посматрача, јавну администрацију учинићемо активним учесником која ефикасно рјешава питања и захтјеве грађана и привредника. Осигураћемо транспарентност рада државних и јавних институција: од запошљавања, преко додјеле подстицаја и субвенција, земљишта, до поступка јавних набавки, уговарања и плаћања.

ПДП ће се залагати за администрацију која је окренута резултатима, а не само пуком одрађивању активности; администрацију која стратешки планира и у којој је јасно дефинисано ко је за што одговоран.

Јавну управу учинићемо бржом, једноставном и транспарентном провођењем мјера које укључују рационализацију и уређење законодавног оквира и информатизацијом јавне управе (Информационо друштво). Јавна управа треба да буде у потпуности у служби грађана и предузетника.

Усвојићемо нови закон о доступности информацијама који ће бити базиран на утврђивању права грађана да путем електронског сервиса приступе свим актима јавних органа и институција. Озбиљно, аналитички и темељно ћемо приступити послу успостављања система е-управе: грађани ће све представке и питања службеницима моћи да упућују on-line. Регистрација предузећа и самосталних предузетника у потпуности ће моћи бити вршена електронски. Неопходно је омогућити грађанима интерактивно учешће кроз е-управу као што су: захтјев за издавање личних докумената, издавање грађевинских дозвола, издавање извода из матичних служби, промјена адресе, пријаве и достава докумената.

Јавна управа треба да функционише у складу са принципима професионалности, одговорности, политичке неутралности, ефикасности и ефективности.

• Влада одговара за имплементацију развојних стратегија из различитих области

Скупштина Брчко дистрикта треба да усвоји посебне стратегије и политике из појединих подручја (економска, фискална, социјална, здравствена, образовна, културна и друго), која мора дефинисати акциони план за имплементацију, рокове, одговорности, као и финансијске импликације. Влада Брчко дистрикта је дужна да Развојну стратегију и политике из различитих области реализује, те да се планирање јавних расхода који се исказују кроз годишњи Буџет усклади са акционим планом. План годишњег буџета требало би да одражава приоритете утврђене у Стратегији, а не да буде средство манипулације политичких странака. Из тог разлога, Влада Брчко дистрикта, као предлагач годишњег буџета, у нацрту буџета који доставља Скупштини, мора уврстити јавне расходе који омогућавају имплементацију Стратегије. Такође, у циљу стимулације привредног и друштвеног живота, потребно је успоставити орган управе који би се бавио макроекономском анализом и планирањем. Улога овог органа управе био би праћење економских кретања и израда развојних планова за унапређење економије и економског благостања.

• Обезбједити ефикасно провођење управног поступка

Неоходно је израдити софтверску апликацију за информатизацију управног поступка која ће омогућити праћење тока управног поступка. Апликација би требало да омогући праћење кашњења рјешавања у управним поступцима, тако што би се омогућио увид у динамику рјешавања истих. Потребно је израдити прописе који би дефинисали примјену електронског управног поступка, заштиту потписа и друге елементе који би омогућили увођење електронског рјешавања у управним поступцима. „Путовање администрације“ мора бити дефинисано као кршење радне дисциплине. Посебним Правилником праћења и надзора ЗУП-а треба утврдити и одговорности у управи, те је неопходно дефинисати начин спровођења управног поступка, ток и динамику његовог провођења, ниво индивидуалних овлашћења у рјешавању у управним поступцима и овлашћења за потписивање управних аката. Наведеним Правилником требало би да се за свако радно мјесто као и сваког државног, односно јавног, службеника појединачно утврди ниво овлашћења у дијелу спровођења управног поступка и доношења управних аката укључујући право на потпис.

Правилник мора бити прилагођен аутоматској обради података и могућности стварања одговарајућих база за све органе јавне управе, те како смо претходно навели израдити техничко рјешење за информатичко извјештавање у виду апликације е - ЗУП, који ће би стављен на располагање широј јавности, путем званичног портала Владе www.bdcentral.net, а све са циљем лакшег комуницирања са грађанима и бржег рјешавања управних поступака.

Такође, у циљу унапређења рада управе неопходно је извршити реорганизацију шалтерских служби, те извршити издвајање вануправних организационих дијелова из управе и омогућити њихово тржишно функционисање уз истовремену заштиту интереса Дистрикта и грађана у овим областима.

Јавна управа и јавни подаци, у служби грађана и предузетника.

• Награђивање на основу мјерења резултата рада

У свакој институцији и установама залагаћемо се за увођење нових стандардних мјерила за класификацију радних мјеста и система одређивања потреба за запошљавањем, који ће строго контролисати стварање и распоред радних мјеста. Успоставићемо јасан систем у којем се могу пратити и мјерити резултати рада сваког запосленика. Сви пословни процеси морају бити прописани и описани, и тачно ће се утврдити за свако радно мјесто који се пословни задаци обављају и у којем времену, те који и какви резултати се очекују од сваког запосленог радника. То је предуслов за увођење новог система награђивања у којем ће се запослени мотивисати за што бољи и квалитетнији рад.

Примјерним запосленицима треба омогућити већу мобилност унутар система путем ротације на друга радна мјеста за која показују интерес, вишег степена напредовања на лествици радних мјеста, јавним признањем и даљњим образовањем и усавршавањем.

• Ефикасно управљање јавним финансијама

Успоставити фискални савјет ради квалитетнијег планирања фискалне политике и усклађивања исте у БиХ, који би требало да сарађује са органом управе задуженог за макроекономску анализу и планирање. Планирање јавних расхода морало би се базирати на приоритетима и акционом плану утврђених у Развојној стратегији и секторским политикама. Интерна и екстерна ревизија требали би бити независни у праћењу поступка управљања јавним финансијама, те са надлежностима за давање обавезујућих препорука у случају неадекватног и незаконитог управљања.

06 Инфраструктура

Развијена и квалитетна инфраструктура

У циљу побољшања општих услова живота и рада грађана који живе на подручју Брчко дистрикта, ПДП је детаљно анализирао тренутно стање инфраструктуре у Брчко дистрикту у области комуналне инфраструктуре. Као резултати анализе, идентификовани су главни циљеви и донесен програм активности које намјеравамо покренути и реализовати у предстојећем четворогодишњем периоду – како би се ниво и квалитет инфраструктуре подигао на много виши ниво. Програм је базиран на предлозима активности и жељених резултата које треба достићи у наредне 4 (четири) године и за који ће се ПДП у предстојећем периоду интензивно залагати. Анализа је дата по појединим сегментима са активностима које ће ПДП предузимати како би се достигао квалитетнији ниво услуге.

• Израдити концепт водоснабдијевања Брчко дистрикта

У области водоснабдијевања на нивоу Брчко дистрикта требају се донијети стратешки, дугорочни и плански документи, који се баве цијелим простором Брчко дистрикта и који дугорочно усмјеравају пројектантске активности (самим тим и изградњу потребних објеката). Од свих потребних дугорочних докумената у области водоснабдијевања најзначајнији је свакако “Концепт водоснабдијевања Брчко дистрикта”. Овим документом требало би детаљно дефинисати потребе и испитати могућа изворишта, те дефинисати главне правце водоснабдијевања односно:

- дефинисати количине воде потребне за водоснабдијевање свих конзумента на простору Брчко дистрикта – у планском периоду од 30-ак година;
- позиционирати и на идејном нивоу димензионирати све важније хидрографевинске објекте неопходне за захватање, транспорт и дистрибуцију воде, на простору Брчко дистрикта;
- омогућити израду инвестиционо-техничке документације вишег ранга, а даље и изградњу планираних објеката, чиме ће се значајно побољшати квалитет опште комуналне услуге за све садашње и будуће конзументе на подручју дистрикта Брчко;
- претходним активностима створити предуслове за планско и рационално трошење буџетских средстава, а не као до сада проблеме рјешавати појединачно и од случаја до случаја.

Поред наведених дугорочних циљева неопходно је извршити унапређење актуелног стања водоснабдијевања у дистрикту, и реализовати и важне краткорочне мјере и активности, којима се унапређују услови живота грађана и стварају предуслови привредног развоја као и услови за реализацију мноштва пројеката из области водоснабдијевања – на мањим просторним обухватима. Од краткорочних мјера једна од најважнијих је свакако изградња ГТЦ Плазуље – Поточари (активности у вези са реализацијом овог пројекта су након вишегодишњег застоја помјерене са „мртве тачке“). Изградњом овог објекта значајно ће се унаприједити услови водоснабдијевања у самом граду и приградским насељима (Грбавица, Брод, Поточари), али и створити неопходне претпоставке за водоснабдијевање насеља у источном дијелу Брчко дистрикта (Брезик, Гредице, Станови, Слипчевићи, Сандићи, Ражљево, Трњаци, Бузекара, Брезово Поље).

Брчко дистрикт саобраћајни мост.

• Дугорочно и стратешко рјешавање каналисања и пречишћавања отпадних вода

Као и код водоснабдијевања и у овој области не постоји дугорочна и планска документација, што додатно компликује веома неповољну и лошу ситуацију у овој области. Због тога ће ПДП у предстојећем четворогодишњем периоду своје активности усмјерити ка следећим активностима у реализацији задатог циља:

- покренути активности да се на бази струке анализира и усвоји стратешки документ у вези са овом

проблематиком – документ под називом “Концепт каналисања и пречишћавања отпадних вода на подручју цијелог Брчко дистрикта”;

- реализовати оне сегменте наведеног пројекта за које стручна и политичка јавност Брчко дистрикта оцијени да представљају стручни, технички, хигијенски и еколошки приоритет, водећи рачуна о равномјерности развоја свих дијелова Брчко дистрикта, односно о чињеници да је у досадашњем статусу пројекта каналисања неупоредиво већа пажња поклоњена урбаном дијелу Брчко дистрикта;
- у оквиру овог пројекта посебну пажњу посветити заштити актуелних и потенцијалних изворишта, као једног од врхунских приоритета у циљу дугорочне експлоатације овог ресурса – питке воде.

Слично као и у области водоснабдијевања, и у овој области је могуће, а и потребно је реализовати краткорочне активности, којима ће се унаприједити услови живота и створити предуслови за бољи привредни развој. У првом реду то подразумеје реализацију прве фазе овог великог пројекта, а то је изградња главних канализационих колектора – са лијеве и десне обале ријеке Брке, као и изградња главног сабирног колектора чија траса треба да иде десном обалом ријеке Саве. У склопу ових активности наравно треба изградити и постројење за пречишћавање отпадних вода. Изградњом наведених објеката значајно ће се унаприједити хигијенски и санитарни услови у самом граду, али и створити техничке предпоставке за реализацију будућих фаза овог пројекта.

• Гасификација као уштеда и оптимизација енергетске потрошње

Процесе у вези са изработом документације потребно вратити на почетни (најнижи) ниво, те у том смислу урадити квалитетну студијску документацију у вези са пројектом гасификације у Брчко дистрикту. Ове активности могу се базирати на квалитетној ревизији постојеће документације или на изради потпуно нове студијске документације са потенцијалним моделом фазне изградње инфраструктуре. У сваком случају, коначне одлуке треба базирати на стварним потребама гаса са становишта актуелних и планираних конзумента на простору Брчко дистрикта. Надаље, техничка рјешења анализирати кроз техно-економску анализу варијанти рјешења, а усвајати најјефтинија од анализираних рјешења. Оваквим приступом елиминишу се примједбе нестручне јавности о избору варијанте рјешења или траса појединих објеката. Кроз наведену документацију дефинисати стварне дугорочне потребе Брчко дистрикта, изворе снабдијевања гасом, главне правце снабдијевања, локације битних објеката система као нпр. станице за подизање притиска и остале потребне објекте у вези са допремањем гаса до крајњих потрошача. Усвојену документацију (на техничком нивоу) објединити са просторно-планском документацијом, како би се убудуће ускладила изградња осталих објеката са објектима гасификације.

• Рјешавање проблема депоније

Пројекат депоновања отпада у дистрикту је већ актуелизован и то на начин да се у првој фази отпад планира возити на депонију у Зворнику, док је у следећој фази потребно изградити центар за управљање отпадом, што подразумеје сепарацију отпадних материја, рециклажне процесе и друге активности у овој области, којима се оптимизује процес и стварају финансијске уштеде. У сваком случају активности ПДП-а ће бити усмјерене на „гашење“ старе депоније, те квалитетно санирање простора старе депоније која је тренутно лоцирана у непосредној близини насеља Илићка. Санирање старе депоније (обезбјеђењем техничких рјешења којима ће се неутралисати неугодни мириси), формираће се санитарно и еколошки очишћен простор који може послужити за различите намјене: као индустријска зона, зона изградње, зона за рекреацију и сл.

• Побољшање система високо-напонске и ниско-напонске мреже, трафостаница и јавне расвјете

Високо-напонска мрежа и трафостанице

Улагања у овом сегменту нису била значајна у претходном периоду. У урбаним дијеловима постоје далеководи које је потребно каблирати, а који већ дуго стварају проблем изградњи друге инфраструктуре и просторном планирању и грађењу. Доста далековода је изграђено прије неколико деценија, посебно у руралним срединама, што ствара обавезу реконструкције истих, али и потенцијалну опасност и ризик од прекида напајања електричном енергијом. С тим у вези потребно је приступити изради детаљне анализе постојећег стања, те планирању и стварању свеобухватних рјешења за стабилно снабдијевање електричном енергијом становника Брчко дистрикта. Један од пројеката јесте изградња тзв. енергетског прстена, што би довело до мањег броја

„искакања“ трафостаница на подручју града и омогућило стабилније снабдијевање електричном енергијом сваког дијела града. Од битнијих реконструкционих захвата истичемо замјене постојеће инфраструктуре која повезује трафостанице. Такође реконструкције подразумијевају и дотрајале, деценијама старе, трафостанице, многе изграђене на локацијама са којих се морају измјестити због ширења урбаног дијела града, гдје оне представљају опасност по становнике Брчко дистрикта.

• Ниско-напонска мрежа

Брчко дистрикт је у протеклим годинама уложио значајна средства у изградњу и реконструкцију ниско-напонске мреже. Глобално, могло би се рећи да не постоје локације у дистрикту до којих није равнијена ниско-напонска мрежа. На жалост, још увијек постоје проблеми са квалитетом ове комуналне услуге, па је неопходно додатно ангажовање у смислу реконструкције постојеће мреже и подизања ове услуге на виши ниво (квалитет испоручене струје, искакања из погона и сл.). Одредити зоне са застарјелом ниско-напонском мрежом и проблемима у свакодневном погону, па те пројекте дефинисати као приоритете у предстојећем четворогодишњем периоду.

• Јавна расвјета

Актуелни трошкови за утрошену електричну енергију јавне расвјете су изузетно високи (ради се о милионским средствима на годишњем нивоу са евидентним трендом повећања). Трошкови одржавања јавне расвјете такође су значајни и исти имају тренд повећања. Из наведеног је очигледно да је сваки вид оптимизације наведених трошкова пожељан и потребан. Очигледно је да се ради о средствима која значајно оптерећују буџет и која би одређеним оптимизацијама могла бити преусмјерена у друге потребе. Ове активности већ су актуелизоване у циљу снимања постојећег стања, те процјене потребних инвестирања и уштеда које се остварују (на бази нових технологија које су у складу актуелним свјетским трендовима). У том смислу, будућа рјешења јавне расвјете биће базирана на ЛЕД технологији која је повољнија и исплативија од осталих технологија. Средства која се добију као резултат оваквих уштеда могу се усмјерити на побољшање опште комуналне услуге свих грађана Брчко дистрикта. Превасходно је потребно урадити попис и идентификацију објеката јавне расвјете, те анализу трошкова одржавања и потрошње електричне енергије. Након тога, према одговарајућем моделу сарадње Владе са партнером у овој области, извршити модернизацију постојеће јавне расвјете. У приградским и другим мјесним заједницама потребно је извршити обједињавање објеката јавне расвјете и ниско-напонске мреже што ће довести до значајних уштеда, а у граду рационализацију базирати на технологијама које ће обезбиједити уштеде у потрошњи електричне енергије. Наравно, због великог броја свјетиљки, реална је потреба за центром из којег би се вршило управљање и контрола јавном расвјетом.

07 Пољопривреда

Пољопривреда и рурални развој

И поред одређених природних предности као што су: квалитет пољопривредног земљишта, богатство шума и водно богатство, наша пољопривреда тренутно не остварује доходак који би обезбиједио даљи развој и унапређење конкурентне производње, те постизање пристојног нивоа животног стандарда пољопривредника. Пољопривреда је велика развојна шанса Брчко дистрикта, недовољно искоришћена, а за коју постоје сви неопходни капацитети како би ова дјелатност постала један од кључних фактора запошљавања, извоза и укупног раста и развоја Брчко дистрикта.

У будућности, пољопривредни сектор мора одговорити новим изазовима климатских промјена, деградације животне средине, растућих брига у вези са безбједношћу хране, територијалног баланса и потраге за одрживим растом.

• Мјере за опоравак пољопривреде

Законом одредити да износ подстицаја буде 6% од изворних домаћих прихода буџета и да се тај износ обавезно исплаћује. Подстицаји из буџета су нужна мјера, јер су директна подршка пољопривредницима и подршка тржишним мјерама уосталом, примјењује се и у свим развијеним привредама, а посебно на подручјима на којима традиционално тргујемо.

Неопходно је донијети нови Закон о подстицајима и њиме уредити комплетну проблематику подстицаја развоја пољопривреде и живота на селу. Досадашње правилнике о подстицајима за текућу годину замијенити документом који ће важити 5 до 10 наредних година. Тако би се произвођачи могли слободно опредјељивати за поједине врсте производње, јер би унапријед знали на које подстицаје могу рачунати у будућој производњи.

Конкретизовати подстицај и обезбједити додатну стимулацију за све културе за које имамо загарантован откуп. Познате су чињенице да се на територији Брчко дистрикта налазе већ развијене фабрике које на годишњем нивоу прераде импозантне количине соје, уљане репице, сунцокрета, знатне количине различитог воћа, а нарочито шљиве и вишње. На овај начин осигурава се резултат уложеног подстицаја и развоја производње путем сигурности пласмана на локалном тржишту.

Направити разлику у износу подстицаја у односу на статус газдинства, да ли је у питању комерцијално или некомерцијално породично пољопривредно газдинство, да ли је у питању регистрована фирма или домаћинство. Идеја водила нам је „Вратимо живот на село“, и са тим циљем залажемо се за сва мања домаћинства да им се у старту осигура већи износ подстицаја, у односу на већ развијене фирме, као њихова шанса за развој. На овај начин осигуравамо опстанак, живот и развој на селу.

**Заштитићемо домаћу производњу. Оживјећемо брчанска села.
Омогућићемо повољне кредитне линије за младе пољопривреднике.**

Препознати важност регионалне сарадње на постизању усаглашених оквира у области пољопривреде и руралног развоја и обезбједити ефикасан систем координације активности са нивоом БиХ власти, како би се обезбиједила средства из претприступних фондова ЕУ и осигурао што већи ниво конкурентности до уласка у ЕУ. Елиминисати све препреке и сметње на остварењу ове врсте помоћи гдје главни циљеви морају бити повећана конкурентност и осигурање алтернативних прихода за рурално становништво Брчко дистрикта.

Посебну пажњу посветити подстицању производње и сертификације органске и традиционалне хране, односно хране чије посебне карактеристике произилазе из вриједности њихових састојака, начина производње и

прераде, те поднебља из којег долазе. Омогућити бесплатну стручну подршку пољопривредницима и свим произвођачима органске хране, едукације, стручне екскурзије, посјете сајмовима, одређене повластице у набавци репроматеријала, система за наводњавање. Циљ нам је ићи у корак са временом, а вријеме нам показује да је потражња за органском храном у БиХ далеко већа од понуде.

Хитно извршити ревизију свих прописа који уређују област водопривреде. Прописе, а нарочито праксу, неопходно је ускладити са неодложним потребама у погледу заштите од поплава и уредити ефикаснији начин коришћења водних ресурса, а нарочито за наводњавање, експлоатацију минералних сировина из ријечних корита и производњу електричне енергије.

Од превасходног је значаја у којој мјери ћемо успјети да обновимо наше село и пољопривреду као основно занимање оних који живе у селу. Зато је подизање нивоа производње, у садејству са пронаталитетним мјерама, од прворазредног значаја за обнову села као и читавог друштва Брчко дистрикта.

08 Економски и привредни развој

Богато друштво – бољи живот

Привредни развој као генератор бољег живота и богатијег друштва треба базирати на развоју домаће привреде кроз коришћење свих компаративних предности Брчко дистрикта, његових основних природних ресурса и посебно људских ресурса, чија стручност и способност у многим областима ће бити основни фактор у имплементацији свих пројеката у следећем периоду. Развојем привреде тј. свих њених потенцијала, укључујући и територијални положај на граници ЕУ-е, отвориће се нове шансе за привреду, те се морају створити и обезбиједити сви потребни предуслови како би Брчко дистрикт искористио своје шансе, а које свакако нису мале.

Циљеве за развој привреде смо подијелили у двије групе; примарне или хитне и секундарне или краткорочне.

Примарни (хитни) циљеви:

• Извршити анализу реалних могућности и праваца развоја привреде

На основу реалних показатеља процијенити у ком правцу треба дјеловати односно који су најбржи и најплодотворнији правци развоја привреде на територији Брчко дистрикта. Искористити све постојеће стратегије, анализе и планове који су рађени до сада и из њих извући оне елементе и правце дјеловања који у најкраћем временском року могу дати најбољи резултат у области запошљавања и повећања БДП (брutto друштвеног производа). У оквиру ових смјерница одржати у Брчко дистрикту инвеститорску конференцију на коју би били позвани сви потенцијални инвеститори из земље и иностранства и којима би се представиле могућности инвестирања у Брчко дистрикту, под једнаким условима за све. Ту се наравно подразумијева да основни приоритет јесте запошљавање домаће радне снаге и ангажовање домаћих предузећа приликом извођења радова.

• Прилагодити законске оквире развоју привреде

Кроз законодавство обезбиједити правну сигурност и једнакост за све учеснике у привреди, што значи да исти услови морају бити и за домаће и за стране инвеститоре тј. обезбиједити повољан пословни амбијент у којем ће се инвеститори осјећати сигурним. Примјењивати постојећа законска рјешења у области привредне дјелатности као што су: закон о концесијама, јавно-приватно партнерство, продаја имовине Брчко дистрикта и давања у закуп на дужи временски период привредницима интересантних локација. Потенцијалним инвеститорима обезбиједити потребну инфраструктуру и неопходу документацију и дозволе у најкраћем временском року, а то значи да вријеме од пословне иницијативе до почетка реализације инвестиције не смије бити дуже од 20 дана и локална администрација мора да уради све како инвеститори не би губили вријеме због спорости бирократије и бирократских процедура.

• Пласман финансијских средстава у привреду

Новчана средства у минималном износу од 30 милиона КМ, која се налазе на орочеоњу у пословним банкама, треба пласирати у привреду, на начин да се по новозапосленом раднику у одређеној фирми субвенционире од 5 до 10 хиљада КМ, што свакако треба уредити правилником о субвенцији радних мјеста и одговарајућим програмима од стране заинтересованих привредника. На овај начин би се у веома кратком временском року могло доћи до минималних 3000 нових радних мјеста. Кроз програм подстицаја новог запошљавања акценат мора бити на породичном бизнису, малим и средњим предузећима у области производње уз коришћење домаћих ресурса.

Финансијска средства за подстицај привреде, а која су у висини уплаћеног пореза на добит, уредити правилником на начин да се та средства до одређеног износа користе за обавезно запошљавање, а други дио за инвестирање у предузеће.

• **Изградња инфраструктуре у функцији развоја привреде**

Изградња великих инфраструктурних пројеката као што су: водоснабдијевање, пречишћавање отпадних вода, гасификација, санација градске депоније по свјетским стандардима и њено измјештање из града ће свакако ангажовати велики број радника и грађевинску оперативу, те од Брчко дистрикта направити велико градилиште и самим тим допринијети већем запошљавању и отворити потенцијалне могућности за развој одређених привредних капацитета који су везани за ове инфраструктурне пројекте. Ту прије свега мислимо на разне пратеће путне садржаје, затим грађевинске погоне као и потенцијалне пословне зоне које ће постати реалност. Овакве пројекте треба стално пратити и надзирати у циљу провере ангажованости домаћих ресурса.

Раднике и њихова права штитимо заједно. Ствараћемо услове за стварни раст плата. Довешћемо кредибилне инвеститоре и створићемо услове за отварање фабрика за прераду, воћа и поврћа, текстилне, електро индустрије и др.

Секундарни (краткорочни) циљеви:

• **Обезбиједити стална средства у буџету за развој привреде**

Сталним залагањем кроз законску легислативу обезбиједити да средства за развој привреде учествују у минималном износу 15 % буџета за сваку годину.

• **Развијати и јачати породични бизнис (мали прерађивачки погони), мала и средња предузећа**

Тренутна шанса развоја привреде је у мањим производним погоним тј. малим и средњим предузећима која требају бити носиоци привредних активности на територији Брчко дистрикта. У наредном периоду ћемо се борити кроз да овај привредни концепт завлада и да постане самоодржив и настојати ћемо да таквом облику привреде помогнемо на све начине.

• **Основати робне резерве Брчко дистрикта**

С обзиром да се кроз подстицај пољопривреди издвајају значајна финансијска средства обавеза нам је и да се бринемо да произведене животне намирнице од произвођача добију и свог крајњег корисника. То можемо обезбиједити преко робних резерви које би на себе преузеле управљање робама које се производе у локалној заједници и дистрибуцију исте на тржишту уз помоћ синдиката, јавне кухиње, социјалне службе и удружења пензионера. На овај начин би се заштитио домаћи производ, а и произвођачи би имали сигурног купца за дио својих производа.

09 Информационо друштво

Информатизацијом ћемо побољшати доступност информација и услуга грађанима и предузетницима

Посебан сегмент у нашој образовној политици има схватање да се свијет данас налази у дигиталној фази. Економија, информације и образовање су категорије које су практично постале глобалне, и то захваљујући информатичкој револуцији интензивираној у последњих десет година. Да бисмо разумјели, а потом и опстали у дигиталној ери, морамо адаптирати свој образовни систем чињеници да данашњи свијет није онакав какав је био до прије само десет година, али и да ће свијет за десет година бити још различитији него што је то данас.

• Информатизација јавне управе

С тим у вези, информатика треба заузети посебно мјесто у образовном систему Брчко дистрикта. Ми информатику и информационе технологије не доживљавамо само као прости школски предмет, чак ни као сегмент образовне политике. Напротив, информационо, односно дигитално друштво представља нашу програмску одредницу. И на овом мјесту се показује сва кохерентност наше политике: да бисмо могли имати модерну управу, морамо да имплементирамо е-управу; да бисмо могли имплементирати е-управу, морамо да имамо информатички писмено становништво. Према томе, Партија демократског прогреса је свјесна да нам предстоји 10 кључних реформских година у којима ћемо наше младе људе, систем и начин размишљања морати прилагодити дигиталној фази.

Информационе технологије представљају огромну привредну развојну шансу, и баш зато је важно да наш образовни систем уважи тај развојни потенцијал.

• Развој информационо-комуникационих технологија (ИКТ)

Брчко дистрикт мора да уважи правце развоја модерних технологија и економије. Управо су информационе и комуникационе технологије примјер колико су образовање и привреда, заправо, повезани и колико је дуго занемарен овај сегмент стратешког развоја. Такође, управо на овом мјесту се показује и дугорочно стратешки важним принципијелно одређење ПДП-а за инклузијом свих друштвених група, а поготово младих и иновативних људи, у процесе доношења политичких одлука. Напросто, апсолутно је немогуће градити модерно друштво и исту такву економију, засновану на ИКТ-у, без младих, креативних, иновативних и едукованих људи који се сваки дан усавршавају на овом пољу.

Будући да смо на пољу дигиталног образовања и дигиталног друштва као заједница потпуни почетници, сви морамо да радимо заједно како бисмо имплементирали овај стратешки важан посао. Дакле, потребно је да школе и факултети, компаније и предузетници, политичари и органи јавне управе, синергијски раде и свако у свом домену чини конкретне напретке сваки дан како бисмо успјели да остваримо овај фундаментално важан циљ за модернизацију и свеукупан развој Брчко дистрикта.

Дигитализација као основ за борбу против корупције. Информатизацијом до повећања конкурентности и стварања радних мјеста. Увешћемо е-управу.

Мјере које треба да омогуће убрзани развој ИКТ технологија су следеће:

- ИКТ технологија треба постати подлога за развој паметног града;

- Посебним мјерама подржавати факултете који покривају ИКТ сегменте да младима омогућимо образовање за послове будућности;
- Боље опремити школе и подстицати истраживачки тип учења, а не пуко памћење чињеница. Само увођење предмета информатика није и не може бити довољно за креирање модерног образовања и конкурентне дигиталне економије;
- Укинути све парафискалне намете да би се старт-апови (енгл: start-up) у овој области брже развијали и стварали додатну вриједност;
- Развити инфраструктуру за масовно коришћење електронских услуга;
- Створити услове за лакше оснивање ИТ центара;
- Покретање start-up центара кроз пословне инкубаторе који олакшавају развој пословне идеје у бизнис;
- Субвенционисање и пореске олакшице за покретање бизниса из ИТ области;
- Законско дефинисање и заштита статуса фриленс рада кроз радни стаж и здравствено осигурање;
- Осавремењавање образовног система јачањем информатичких гимназија и web технологија;
- Законско омогућавање средњошколцима из рачунарске струке да стичу искуство кроз запошљавање на непуну вријеме, односно плаћена пракса;
- Финансирање и суфинансирање професионалне обуке и усавршавања кроз разне видове тренинга, семинара, студијских посјета итд.

10 Отворени дистрикт – Cloud district

Отворени Дистрикт мора постати принцип функционисања

Важан аспект наше визије Брчко дистрикта јесте и његова безусловна и континуирана модернизација. Одлучни смо да својим политичким дјеловањем перманентно радимо на модернизацији економије, политичког система, јавне управе, инфраструктуре, образовања, здравственог система, као и свих других сегмената који конституишу савремено друштво. Немамо никакву дилему да Брчко дистрикт може да својим грађанима понуди перспективу једино ако прати корак са временом, његује добре традиције из прошлости, али се ослобађа оних лоших, те иновира свој укупни систем.

У том смислу, један од наших важних политичких пројеката јесте „Cloud District“, односно „Отворени Дистрикт“: Идеја „Отворени Дистрикт“ стога управо и јесте заснован на прихватању чињенице да значајан број важних ресурса у Брчко дистрикту више није физички у Брчко дистрикту. Ако жели да буде одговоран према себи, својој будућности и својим грађанима, Брчко дистрикт мора да користи све ресурсе које има, или које може да има. Са својим постојећим карактеристикама, а поготово имајући у виду негативне трендове, на било који начин нећемо бити конкурентни у ширим оквирима у наредних десет година, а ако се негативни демографски процеси наставе питање је шта ће уопште од биолошке супстанце преостати. Због тога је неопходно почети користити и оне ресурсе који тренутно нису овдје, баш као што је потребно бити свјестан и чињенице да ћемо у наредним годинама имати све више тих ресурса у иностранству, а не у самом Брчко дистрикту.

Тренутно у Брчко дистрикту нико у систему не зна ни приближно колико је младих и стручних људи отишло из Дистрикта у иностранство. Не знамо којих су то они конкретно стручних профила, чиме се сада баве, у којим компанијама раде, у којим пољима су референтни. Због тога је потребно да се коначно почне водити рачуна о томе, односно да се успоставе базе података о нашим људским ресурсима у иностранству.

На тај начин, Дистрикт постаје вишеструко мобилнији, динамичнији, отворенији и флексибилнији када је ријеч о хватању корака са технолошки и економски развијенијим системима. Поента је да се преокрене схватање да су успјешни људи проблем, јер угрожавају некога и нешто, па их се зато тако прелако и одричемо, у размишљање да су успјешни људи управо основни смисао Дистрикта, да желимо да знамо ко су они, гдје живе, шта раде и да се повежемо с њима.

Имамо људе, имамо знање, повећаћемо улагања у развој и олакшати пословање, како би имали перспективну будућност.

„Отворени Дистрикт“ мора постати прво идеја, потом принцип функционисања Дистрикта, опште-прихваћена свијест, а на крају и административно-програмски механизам који увезује природне потенцијале Дистрикта, његову постојећу инфраструктуру и логистику и кадрове којима располаже, са нашим и другим људима у иностранству гдје год они да живе. Примјера ради, домаћи предузетник који је покренуо неки посао релативно добро функционише, ради неколико година и сад му је потребно да пређе у следећу фазу која подразумијева далеко стручније технологе или инжењере који су на располагању на домаћем тржишту рада. За тог предузетника морају знати сви наши људи који живе у иностранству и који су дио „Cloud District“ и који или имају референце које су њему потребне или који знају некога ко их има, па макар тај неко и нема било какве везе са Дистриктом. Зато је неопходно да креирамо прво идеју, а потом и конкретан систем који ће омогућити умрежавање свих тих ресурса, понуде и потражње, те тако оптимизовати нашу економију и уопште, друштвени систем.

Систем „Отворени Дистрикт“ би садржавао све релевантне податке о природним и туристичким потенцијалима Дистрикта, о могућностима развијања органске пољопривреде.

Кроз пројекат „Отворени Дистрикт“ би се, након одређења за овакву не само активност, него и вредности систем, свака димензија Дистрикта континуирано усавршавала и побољшавала. Свијест да сваки дан морамо да се усавршавамо да бисмо били интересантни другима, али и да би нама самима било боље, тјерала би сваког појединца и сваки подсистем у систему Дистрикта да се непрестано едукује, унапређује и прилагођава према захтјевима иновативних људи који желе да постану дио пројекта „Отворени Дистрикт“. Опет јасно, ми то једино можемо учинити ако будемо користили свеукупно знање (енгл: know-how) наших људи у иностранству, дакле умрежавањем и коришћењем свих расположивих ресурса.

